

Ivan Merz – čovjek vjere i odgojitelj za vjeru

Božidar NAGY

Sažetak

Svoj kršćanski identitet Merz doživljava kao poziv, kako i sam jasno kaže: »Katolička vjera jest moje životno zvanje« i njegova vjera nije bila apstraktno vjerovanje u Boga. Objekt njegove vjere jest u prvom redu Krist kao prijatelj, potom Krist nazočan u Euharistiji, Krist kao Kralj, potom Krist Crkve. Karakteristike Merzove vjere bile su: intenzivan odnos s nadnaravnim, čvrstoća, univerzalnost te prožimanje vjere i života. Njegova vjera izražavala se u svim onim oblicima kako ih Crkva preporuča vjernicima. Kao odgojitelj za vjeru Merz je imao jasne nadnaravne ciljeve prema kojima je vodio odgajanike, a metode koje je rabio bile su samo one koje Crkva rabi i preporuča u kršćanskom odgoju.

Uvod

Nije teško govoriti o vjeri Ivana Merza jer nam je on sâm ostavio brojne dokumente, a tu su i svjedočanstva suvremenika, tako da možemo s podosta velikom točnošću prikazati njegovu vjeru kao prvu krepost koju je posjedovao, te ono u što je vjerovao. Vjera Ivana Merza poznaje razvojni put od mladih dana, što možemo pratiti do u pojedinosti, zahvaljujući njegovom dnevniku u kojem je opisao svaki stadij razvoja svoje duše. U ovom prikazu, međutim, ograničujemo se samo na njegovu zrelu vjeru, na onu vjeru kojoj su se divili njegovi suvremenici, mladi i odrasli, s kojima je dolazio u kontakt i kojima je posvetio svoj apostolski rad.

1. Vjera Ivana Merza

1.1. Vjera kao zvanje

Merz smatra katoličku vjeru svojim životnim zvanjem. To je prvo što treba istaknuti kad se govori o njegovoj vjeri kao zreloj odluci, o njegovom vjerskom životnom opredjeljenju. To se ne razabire samo iz njegova ponašanja nego nam Merz sâm o tome piše. Glavni izvor odakle to doznajemo jesu njegova pisma koja je uputio svojim roditeljima iz Pariza, dok je ondje boravio na studiju: »U tome leži filozofija sreće: valja postaviti težište svih naših želja u onaj svijet, sebe posve zaboraviti, radeći za našega Gospodina Isusa Krista koji je jedini

vječan.«¹ »Znadeš da me je život na sveučilištu u Beču, onda rat, studij i napokon Lurd potpuno uvjerio o istinitosti katoličke vjere i da se zato cijeli moj život kreće oko Krista Gospodina. (...) Katolička vjera je moje životno zvanje i mora to biti svakom pojedinom čovjeku bez iznimke. Budući da je ovaj život samo kratka priprava za vječnost, to je naravno da sav naš rad ide za tim.«² Nakon svoga dolaska u Zagreb g. 1922. po završetku studija u Parizu, Ivan Merz je tijekom šest godina svoga djelovanja ostvario to svoje životno zvanje na udivljenje mnogih. U nastavku prikazujemo njegovu vjeru u tri vidika: objekt vjere, značajke, zatim izražaji vjere.

1.2. Objekt vjere Ivana Merza

Vjera Ivana Merza nije bila apstraktna vjera u Boga. Bila je dosljedna u kršćanskom smislu jer je glavni predmet njegove vjere bio u prvom redu Isus Krist. Za njega je Isus utjelovljeni Bog, spasitelj svijeta, to je Krist Božjega Kraljevstva koji ga poziva na suradnju. Merz ne piše mnogo o Isusu, ne zanimaju ga teološki i teoretski problemi. Budući da je uvjeren tko je Isus Krist, treba vidjeti što se za njega može učiniti, kako za njega pridobiti što više duša. Promatrajući u pojedinostima objekt Merzove vjere koja se sva usredotočila na osobu Isusa Krista, možemo uočiti nekoliko važnijih pojedinosti.

Krist prijatelj. Merz Krista najprije doživljava kao prijatelja i ima s njime veoma intiman duhovni vez. U duhovnim vježbama bilježi: »Kako je slatko, Isuse, boraviti u Tvojim vojsci, služiti pod Tvojom zastavom. I oca, i majku i sve što mi je drago zaboravljam, kada se sjetim Tvoje nebeske pojave i Tvoje mile Majke. Isuse, sav se predajem Tebi.«³

Isus u Euharistiji. Glavno mjesto gdje Merz susreće Isusa prijatelja jest Euharistija. Bezbrojni su tekstovi, ali još više njegova praksa u kojima nam je Merz ostavio svoje uvjerenje što je Euharistija njemu značila. Činjenica da je posljednjih šest godina života svakodnevno išao na svetu misu i primao svetu pričest, mnogo govori. Kod mladih s kojima je radio na poseban način inzistira da se što češće pričeste. Geslo koje je dao Orlovskoj organizaciji *Žrtva–Euharistija–Apostolat*, a uzeo ga je od francuskih euharistijskih križara, pokazuje koliko mu je na srcu bila želja da euharistijskim duhom prožme katoličku mladež u orlovstvu.

Krist Kralj. Krist Ivanove zrele vjere za njega je također Kralj. Na promatranje i prihvaćanje Krista kao Kralja Ivan je na poseban način bio potaknut enciklikom Pape Pija XI. *Quas Primas* kojom je ustanovio blagdan Krista Kralja. Ta ga je ideja posebno oduševila i Ivan ju je posvuda širio. »Nije dovoljno da priznajemo Krista Kraljem u našem privatnom i obiteljskom životu.

1 Ivan Merz, *Put k suncu*, Zagreb² 1993., str. 95.

2 *Isto*, str. 96.

3 *Isto*, str. 109.

On treba postati Kralj cijelog našeg javnog života, on je Bog i Gospodar svega.«⁴

Krist Crkve. Bitna dimenzija vizije kako Merz doživljava Krista jest crkvenost. On ga gleda nazočnog u Crkvi. Temeljni tekst koji nam to svjedoči je njegov odgovor na pitanje jedne ankete »Zašto ljubim Katoličku Crkvu i Svetog Oca Papu?« Ivan je odgovorio: »Jer u njoj vidim jasnu sliku preljubljenog Spasitelja i Boga Isusa sa svim njegovim savršenstvima a u Svetom Ocu Papi pod prilikama čovjeka vidim Boga svoga i Gospoda svoga.«⁵

Sve ostale istine iz poklada vjere Merz prihvaća bez rasprave i bez teškoće, napose one koje se odnose na mistično tijelo Kristovo. Najbolje je to izrazio Dušan Žanko: »On je bio čisti i savršeni katolik – katolik s papom i za papu; katolik kojemu u duši žive sve svete knjige, svi crkveni oci, svi koncili, sve dogme, sve enciklike, sve ceremonije, sve zapovijedi, svi silabi, svi katekizmi, sve napogrješivosti, svi biskupi, svi svećenici, sva svatohraništa, svi siromasi, svi redovnici čitavoga svijeta... Dr. Ivo je bio katolik od jednoga komada, sav od jedne ideje, sav od jedne boje, katolik do dna, do vrha, do izgradnje.«⁶

1.3. Značajke Merzove vjere

Intenzivan odnos s nadnaravnim. Prva značajka Merzove vjere jest njegov intenzivan odnos i veza s nadnaravnim svijetom. Njegova vjera ne iscrpljuje se u njegovoj horizontalnoj zauzetosti za dobro bližnjega. On je neprestano u kontaktu s Božjim svijetom prakticirajući brojne vrste pobožnosti: molitva, meditacija, jaki sakramentalni život, krunica, molitva časoslova, adoracija. Povlašteno mjesto njegova susreta s nadnaravnim jest liturgija. Opisujući sudjelovanje na jednoj svetoj misi u trapističkom samostanu, kojega je posjetio zajedno s đacima kongreganistima, Merz piše: »Nakon nekih drugih molitava započne svečana konventualna misa. Kako je dostojanstvena! Kako sve ide polako, da čovjek osjeti kucaje vječnosti. Čemu se žuriti, kada čovjek pjeva hvalu Božju radi koje je stvoren?! Čovjek je došao do svoga cilja, on ima samo da motri.«⁷

Čvrstoća vjere. Ivanova vjera u zreloj dobi ne poznaje više ni sumnja niti oklijevanja, koje je doživljavao u procesu svoga dozrijevanja, kako nam je to zapisao u svome dnevniku. U već spomenutoj anketi na pitanje ima li vjerskih sumnji, Ivan lakonski odgovara: »Ne«. Te značajke njegove vjere, tj. čvrstoća i solidnost najbolje dolaze do izražaja u njegovu posljednjem spisu – u njegovom testamentu. Riječ je zapravo o nadgrobnom natpisu što ga je sâm sastavio neposredno prije svoje smrti. Pisan je latinskim jezikom, a u hrvatskom pri-

4 Ivan Merz, »Krist Kralj«, *Za vjeru i dom*, br. 8–9., 1943., str.3.

5 Božidar Nagy, *Borac s bijelih planina – Ivan Merz*, Zagreb 1971., str. 275.

6 Dušan Žanko, »Homo catholicus«, *Orlovska Misao*, br. 1., 1928./29., str. 97–98.

7 Ivan Merz, »U krilu svete liturgije«, *Hrvatska Prosvjeta*, br. 12., 1924., str. 510–518.

jevodu glasi: »Umro u miru katoličke vjere. Život mi je bio Krist, a smrt dobitak. Očekujem milosrđe Gospodinovo i vječno, potpuno, nepodijeljeno posjedovanje Presvetog Srca Isusova. Ivan Merz blažen u pokoj u miru. Moja je duša postigla cilj za koji je stvorena.«⁸ Analizirajući ove riječi, jasno se uočuje da u njima nema niti trunka neizvjesnosti ili sumnje. Samo sigurnost i vedra nada u ona dobra koja su obećana onima koji vjeruju. Upravo taj tekst može se smatrati kruna i sažetak njegova svetačkog života.

Univerzalnost. Još za rata u svome dnevniku Ivan bilježi razmišljanja o vjeri koja ujedinjuje narode. To će posebno istaknuti na velikom skupu katoličke mladeži u Mariboru u svome predavanju koje će objaviti potom kao članak pod naslovom *Katolička internacionalna đaćka unija*.⁹ O toj temi univerzalnosti vjere koja ujedinjuje narode Ivan će često govoriti u svojim člancima i živjeti u svojim nastojanjima.

Prožimanje vjere i života. Već sami Ivanovi spisi razvrstani po raznim temama daju naslutiti koliko mu je stalo da se načela kršćanske vjere potpuno prošire i da prožmu sva područja života, a napose da prožmu moralno ponašanje čovjeka. Letimičan pogled na naslove Ivanovih članaka upozoravaju da je vjera na prvom mjestu, a sve ostalo treba biti prožeto njome, bilo znanost, književnost, ekonomski život, umjetnost u svim svojim oblicima. Sve treba biti usmjereno prema vjerskim vrijednostima. Napose na području umjetnosti Ivan vidi veliko prožimanje između vjere i života. Prema njegovu shvaćanju dvije su temeljne ideje u odnosu vjere i umjetnosti: kršćanske i općenito religiozne ideje su one koje omogućuju stvaranje trajnih umjetničkih djela. Umjetnost pak s druge strane ne smije biti cilj samoj sebi, nego se treba podrediti višim ciljevima, treba biti sredstvo za širenje vjerskih vrijednosti. Vrhunac povezanosti vjere i umjetnosti Ivan vidi u njezinoj primjeni u liturgiji, u kojoj trebaju surađivati sve umjetnosti, a koja je sa svoje strane utjecala na sve umjetnosti.¹⁰ Napose u socijalnom životu vjera ima veliku ulogu. O tome je ostavio u svojoj ostavštini tri nacrtu predavanja pod naslovom *Kršćanski društveni poredak*.¹¹

1.4. Izrazi vjere Ivana Merza

1. *Život u duhu.* Temelj zrelosti vjere jedne osobe ne nalazi se samo u intelektualnim uvjerenjima i odgovarajućim stavovima. Ona pretpostavlja i treba sadržavati kao temeljni uvjet neprestani kontakt – dinamičan i dijaloški – s Bogom, što tradicionalno izražavamo riječima »duhovni život«. Obilje materijala koji nam je Ivan ostavio možemo razvrstati u pojedine tematske cjeline.

a) *Potreba i važnost duhovnog života.* Merz je potpuno uvjeren koliko je važan duhovni život kako za njega tako i za one koji žele raditi u apostolatu.

8 Ivan Merz, *Put k suncu*, Zagreb² 1993., str. 191.

9 Ivan Merz, »Katolička internacionalna đaćka unija«, *Narodna politika*, br. 48., 1920., 2.

10 Ivan Merz, »Liturgija i umjetnost«, *Život*, br. 6., 1924., 336.

11 Ivan Merz, »Kršćanski društveni poredak«, *Orlovski vjesnik*, br.1–4., 1928.

Na dalje pitanje iz već spomenute ankete je li mu duhovni život potreban i zašto, Merz odgovara: »Da. Jer bih bez njega prestao bivstvovati. Bez toga je pakao.«¹² Merz je isto tako uvjeren da svatko tko želi raditi u apostolatu mora provoditi duboki duhovni život. Svoje ideje u tome smislu Merz je iznio u svojem prvom objavljenom članku koji je naslovljen *Novo doba*.¹³ Na drugom mjestu piše: »Želimo li dakle posati nosioci velike katoličke misli, tada moraju sve naše organizacije neprestano naglašavati, da je duboki i intenzivni religiozni život, jedini preduvjet, da se odgoje veliki pojedinci, koji će svojim životom ostvariti svoje velike ideje.«¹⁴

b) *Shvaćanje duhovnog života*. Na pitanje što je to duhovni život i u čemu se sastoji, odgovorio je: »Duhovni je život razmatranje o božanskim stvarima; sudjelovanje u unutrašnjem Božjem životu; postati u neku ruku Bog.«¹⁵ Slično uvjerenje Merz će izraziti i na drugom mjestu: »Svrha svih ljudi je njihovo posvećenje; svrha im je da postanu slični utjelovljenoj riječi – našem Spasitelju Isusu Kristu. Pitamo se radi toga: kakav je bio unutarnji život našega Spasitelja, da prema tome učinimo svoj život sličan njegovome.«¹⁶

c) *Program duhovnog života*. U raznim prigodama Merz je sugerirao kako u konkretnosti provoditi duhovni život. Na temelju prijedlogâ i sugestijâ koje je ostavio mogu se izlučiti ovi zajednički elementi: jutarnje dnevno razmatranje, sveta misa i sveta pričest svaki dan, ispit savjesti, dnevno duhovno čitanje, nastojanje oko svladavanja i osobnog moralnog usavršavanja.¹⁷

2. *Liturgija – srce duhovnog života Ivana Merza*. Liturgija sa svim svojim bogatstvom izražaja i sredstava posvećenja zauzimalje središnje mjesto u duhovnom životu Ivana Merza. Činjenica da je Merz napisao doktorsku dizertaciju s temom iz liturgije – o utjecaju liturgije na francuske pisce – jasno pokazuje koliko je osobno bio zainteresiran za to crkveno područje i njegov utjecaj u književnosti. No, mnogo je važnija činjenica da je liturgija bila glavni izvor za njegov duhovni život. Uvjeren u tu veliku istinu postao je jedan od glavnih promicatelja liturgijske obnove u Hrvatskoj. Ovdje se sada nećemo detaljnije upuštati u prikaz i analizu uloge liturgije u duhovnom životu Ivana Merza, jer je o tome već puno rečeno na drugim mjestima. Spomenimo samo njegov programatski članak *Duhovna obnova po liturgiji*¹⁸ u kojem je iznio svoje temeljne ideje i sugestije kako organizirati duhovni život na temelju liturgije. Sažeo je to u tri načela: *Čitaj dnevno duhovno štivo. Razmatraj dnevno na temelju misala. Ne prisustvuj misi, a da se tom prilikom i ne pričestiš*. Naravno da je ova načela najprije on sam osobno prakticirao u svome životu i zato ih je mogao s uvjerenjem preporučiti i drugima.

12 Božidar Nagy, *Borac s bijelih planina – Ivan Merz*, Zagreb 1971., str. 270

13 Ivan Merz, »Novo doba«, *Luč*, br. 9–10., 1919., str. 210–214.

14 Ivan Merz, »Što hoćemo«, *Zora-Luč*, br. 1., 1920., str. 4.

15 Božidar Nagy, *Borac...*, str. 270.

16 Ivan Merz, »Unutarnja snaga kongregacije«, *Katolički List*, br. 51., 1923., str. 618.

17 Franjo kard. Šeper, »Ljubav prema Crkvi«, *Glasiilo Postulature*, br. 2., 1924., str. 6.

18 Ivan Merz, »Duhovna obnova po liturgiji«, *Luč*, br. 1., 1924., str. 11–17.

3. *Euharistijski život*. Odnos prema Euharistiji za Merza je bio temeljan u duhovnom životu. U članku *Unutarnja snaga kongregacije Merz* piše: »Ipak još nismo spomenuli najjače sredstvo koje je za nas na ovoj zemlji ona vatra koja u nama pali hrđe grijeha i daje život našoj duši, tako da i ona usplamti novim žarom. Tada mi sami na sebi iskusimo riječi sv. Pavla, koji veli: 'Živim, ali ne ja, nego u meni živi Krist' (Gal 2,20). To je plod Presv. Euharistije. Ona nas vodi k vrhuncu kršćanske savršenosti, pravog nutarnjeg života. Ona je naša prva radost na zemlji; po njoj već postajemo dionicima buduće nebeske slave... Sveta Pričest najbrže i najlakše preporuča i diže naš nutarnji život. U svetoj Pričesti duša slavi svoje trijumfe, ona postaje slična svome božanskom Zaručniku.«¹⁹ O. Josip Vrbanek, Ivanov duhovni vođa i ispovjednik ovako je sažeo Ivanovu ljubav prema Euharistiji i značenje što ga je ona za nj imala: »Ivanu je Hostija središte svemu, i dnevnom redu i životnoj osnovi; i njegovoj orlovskoj organizaciji i zamisli jednog romana; i nutranjem liturgijskom životu i vanjskim crkvenim proslavama. Gdje god se Ivan pojavi, bit će i nešto euharistijsko; a u zadnjih pet godina Ivanova života u našoj katoličkoj javnosti bilo je i obrnuto; gdje god je bilo što veliko i lijepo euharistijsko, tu je bio i Ivan svojim lijepim udjelom.«²⁰

4. *Ljubav prema Crkvi*. Osnovna značajka Merzove duhovnosti i njegove osobnosti kao zrelog izgrađenog katoličkog intelektualca bila je njegova ljubav prema Crkvi, i to mističnom Kristu koji u Crkvi živi i djeluje po njezinoj hijerarhije. Moglo bi se reći da je to bila upravo kruna svih njegovih vrлина. Crkva je neprestano na horizontu njegovih nastojanja, ona prožimlje njegov rad, njezine odredbe i načela za njega su svetinja. »Nema jače ideje u Merzovu liku od ideje Crkve; Crkve koja kroz papinstvo čuva nauku i jedinstvo, te Crkve koja kroz liturgiju moli i prinosi žrtvu hvale Ocu i pomoću koje vjernik u svojoj duši proživljava sve faze vječnoga života Kristova.«²¹

Ključni tekst iz kojega nam izlazi Merzovo uvjerenje što je Crkva već sam maloprije spomenuo. On u Crkvi vidi »jasnu sliku preljubljenog Spasitelja i Boga Isusa sa svim njegovim savršenstvima«. Kada ovako, na pavlovski način, shvaća Crkvu, onda nije čudo što će se i njegova ljubav prema Crkvi općenito očitovati i prema svim njezinim pojedinim institucijama.

Merz je na poseban način doživljavao i promicao u svojoj okolini »rimsku« dimenziju Crkve. Budući da je ondje temelj, stijena na kojoj je sazdana Crkva, Petar koji živi u svojim nasljednicima, rimskim biskupima, onda nije čudo da je Merz sve svoje usmjeravao prema tom temelju i tome središtu. Njegovi opisi rimskih doživljaja izlaze mu iz srca: »Da, kad dođete u Rim, kad vidite misijsku izložbu i hodočasnike s raznih kontinenata, tada osjetite posve jasno urnebesnu aktivnost rimske Crkve, majke svih Crkava svijeta. Osjećate, da kroz rimskog

19 Ivan Merz, »Unutarnja snaga kongregacije«, *Katolički list*, br. 1., 1924., str. 10–11.

20 Josip Vrbanek, *Vitez Kristov Ivan Merz*, Zagreb 1943., str. 203.

21 Dušan Žanko, »Duša dr. Ivana Merza«, *Život*, br. 5., 1938., str. 250.

biskupa i rimsku biskupiju teku mlazovi izvanrednih energija. Kada ste u Rimu to vam se čini da se nalazite u orijaškoj, do sad neviđenoj električnoj centrali, čiji se kotači sveudilj vrte i koja u sav svijet šalje energije, velike i čudoredne obnove.«²²

Za Merza Crkva posjeduje božanski život koji struji u njoj i »razlijeva se u sve stanice ljudskog društva da iz dana u dan sve većma raste«²³ i zato sve što se čvrsto privezuje uz Crkvu kao što to čini Katolička akcija »postaje dionikom ovoga velebnog života.«²⁴ Za Merza Crkva posjeduje istinu,²⁵ ona je nepogrešiva čuvarica čudoređa.²⁶ Govoreći o Duhu Svetom koji oživljuje božanski život u našoj duši, Merz veli: »Taj isti Duh daje papi i biskupima nepogrešivost koju mnogi nazivaju najsmionijom dogmom katoličke vjere.«²⁷

Merzovo prihvaćanje otajstva Crkve i njegova vjera u nju najbolje se odrazuje i izražava u njegovu odnosu prema crkvenoj hijerarhiji. Ako za glavnu značajku Merzove duhovnosti možemo smatrati eklezijalnost, tj. vjernost Crkvi kao učiteljici duhovnog života, onda je bit te značajke bila ljubav, odanost i poslušnost papi, Kristovu namjesniku. Papinstvo se duboko usjeklo u sav Ivanov život posljednjih godina i davalo je osnovni ton i njegovoj osobi kao katoličkog laika i njegovu radu i apostolatu. U papi Merz gleda vidljivog Krista na zemlji i zato je za njega papina riječ svetinja, prima je kao od samoga Krista. Odatle njegovo veliko zanimanje za studij enciklika koje je proučio i poznavao bolje od mnogih svećenika. Najvažniji njegov članak o papi gdje je potpuno očitovao svoju dušu jest »Pismo bratu Orlu« u kojem donosi svoje potpuno uvjerenje tko je za njega papa i što treba značiti za orlovsku mladež. Evo samo nekoliko izvadaka: »Katolička nauka o papinstvu ima postati svakom suvremenom katoliku stvar njegova najdubljeg osvjedočenja i njegova uma kao i stvar njegova srca. Ljubav i odanost prema papi jest za život svakog vjernika od najveće i bitne važnosti... Isto je tako ona od bitne važnosti za društveni život, za život u obitelji i školi, za tisak i umjetnost, za gospodarski i politički i međunarodni život. Isto kao što je Krist središte cijele povijesti, isto tako je i papa središte te povijesti, ta on je vidljivi i živi Krist na zemlji.«²⁸ Tu ljubav i poštivanje prema Kristovu namjesniku Merz isto tako proširuje na biskupe i svećenike kao one koji participiraju na otajstvu Kristova svećeništva.

Njegov duhovni život neprestano kruži oko Crkve; on se služi svim sredstvima koje ona pruža. Njegov magistralni članak *Duhovna obnova po liturgiji* daje detaljni program kako organizirati svoj duhovni život uz pomoć liturgije Crkve. Na početku članka tvrdi: »A tko je bolja učiteljica duhovnog života od

22 Ivan Merz, »Vječni Rim – Papa«, *Za vjeru i dom*, br. 12., 1924., 338–339.

23 Ivan Merz, *Katolička akcija*, Šibenik 1927., str. 47.

24 *Isto*, 48.

25 Ivan Merz, *Najnovija čudesa u Lurdu*, Zagreb 1924., 5–7.

26 Ivan Merz, »Lurd«, *Katolički list*, br. 41., 1924., str. 504.

27 Ivan Merz, »Tajna Posvećenja, Liturgijski kutić«, *Posestrimstvo* br. 8–9., 1924.

28 Ivan Merz, *Put k suncu*, Zagreb 1978., str. 82–86.

sv. Crkve, koja osim svoga dvijetisućgodišnjeg iskustva djeluje pod uplivom samog Duha Svetoga; koje su bolje metode od onih koje ona sama naučava? Pokucajmo dakle smjerno na njena vrata i zamolimo je, da nam ona bude voditeljica u našem duhovnom životu, zamolimo je da naš ograničeni ništavni život postane dionikom njenog beskrajnog unutarnjeg života, da se naša sitna duša proširi do neizmjernosti božanskog života. Crkva to i onako čini po svojoj svetoj liturgiji.«²⁹

S tim u svezi D. Žanko će napisati: »Sva njegova duša to je bila ljubav za Crkvu, ljubav u Crkvi. Od svih koji su došli k njemu da makar nikodemski nešto čuju i vide, u bezbroj varijacija tražio je da se prenesu u misterij Crkve. (...) Merz će shvatiti od kolike je presudne važnosti u hrvatskom katolicizmu ideja rimske Crkve i rimskog pape i neće više imati mira ni odmora dok sav ne izgori za tu ideju.«³⁰

5. *Molitva Ivana Merza.* Ivan je prakticirao sve vrste molitve što ih preporuča Crkva. Središte njegova molitvenog života bila je sveta misa i sveta pričest, i to u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu. Svaki je dan obavljao i razmatranje, kako je sam to zapisao. Posebno se zalagao za liturgijsko razmatranje o tekstovima svete mise toga dana. Molio je i božanski časoslov prema mogućnostima. Rado je polazio ocima franjevcima na Kaptol i s njima je u koru zajednički molio časoslov. Krunica mu je bila svaki dan u rukama. Zavolio ju je posebno nakon posjeta Lurdu. Sâm veli da mu je ona uz Euharistiju postala najbolji prijatelj. Adoracija pred Presvetim sakramentom bila mu je posebno draga pobožnost. Toliki su bili potaknuti na dublje štovanje Euharistije kad bi vidjeli kako Ivan s mnogo poštovanja u dubokom sabranju kleči pred Presvetim sakramentom. Nisu mu bile strane niti ostale pobožnosti. Križni put je veoma često obavljao preko tjedna na galeriji isusovačke crkve u Zagrebu. Štovanje Presvetog Srca Isusova Ivan je prakticirao još od svojih studentskih dana, kako nam je to zapisao u svome dnevniku. Predanost Srcu Isusovu našla je mjesto i u njegovom posljednjem pisu prije smrti, u njegovu testamentu.

Bilo bi nepotpuno govoriti o Ivanovoj molitvi, a ne spomenuti da se njegova molitva nije ograničavala samo na osobni oblik. U njegovoj molitvi bilo je puno mjesta za druge, dapače smatra je činom ljubavi za druge.³¹ Moli se potom za obraćenje svojih roditelja, prijateljima piše da moli za njih i njihove potrebe, posebno moli za Hrvatski orlovski savez, za cijeli Katolički pokret. Ivan je osim osobne molitve molio ustima Crkve kroz liturgijske tekstove: »Merz nikada ne riskira mješavinu autentične molitve sa nesređenim emocijama, a čvrsto zagovara objektivnu molitvu Crkve namjesto subjektivne, naročito, kada se radi o Misi. Jednostavni, ozbiljni, dogmatični i kratki liturgijski tekstovi privlače

29 Ivan Merz, »Duhovna obnova po liturgiji«, *Luč*, br.1., 1924., str.11–17.

30 Dušan Žanko, »Duša dr. Ivana Merza«, *Život*, 5., 1938., 250–251.

31 I. Merz, *Dopisnica prijatelju Maroševiću*, 22. 1. 1922.

njegov temperamenat, njegov razum i njegovu vjeru više nego žarki formulari, koji nas prenose u ekstaze.«³²

6. *Marija*. Važno mjesto u svome duhovnom životu Merz je rezervirao za Blaženu Djevicu Mariju. Već smo spomenuli kako ju je svaki dan častio molitvom svete krunice. Još u đačkim i studentskim danima, kako nam je zabilježio u dnevniku, Ivan zazivlje Gospu i obraća joj se. Na poseban način je štovao Gospu Lurdsku, kojoj je hodočastio nekoliko puta. Lurd je doživljavao i pod apologetskim vidikom ukoliko su lurdska ukazanja velika potvrda istinitosti katoličke vjere. Svoje posvećenje Bogu po doživotnom zavjetu čistoće Ivan Merz veže uz Gospin blagdan Bezgrješnog Začeca.

7. *Po aksezi do kršćanske savršenosti*. Već u dnevniku Merz zapisuje kako osjeća veliku težnju prema kršćanskoj svetosti. Bila je to očito milost Božja koja ga je sve više poticala i kojoj se on spremno odazivao. Ivan je osjećao u sebi slabost ljudske naravi kako to iskreno priznaje u svojim zapisima, ali i odlučnost da se tim slabostima odupre. Kao poseban dokaz za to su brojne Ivanove odluke koje je činio, napose za vrijeme duhovnih vježbi, i koje je provodio u život. Posebno su poznate njegove pariške odluke što ih je načinio i provodio još za studentskih dana. Odluke iz posljednjih duhovnih vježbi Ivan je držao u svome malom misalu i ponio ih zajedno s njime u bolnicu gdje je nakon operacije umro. Duhovne vježbe koje je obavljao svake godine bile su mu povlašteno vrijeme sabranja i sredstvo za osobno posvećivanje. I tu nas je obogatio edifikantnim bilješkama o svome nutarnjem životu, o iskustvu Boga koji mu se sve više očitovao.³³

Posebno sredstvo za uspon prema kršćanskoj svetosti i savršenosti Ivan je imao u svome ispovjedniku i duhovnom vođi. U Parizu mu je to bio o. Pressoir, sulpicianac, a u Zagrebu isusovac o. Josip Vrbanek kojem je svakoga tjedna išao na ispovijed i duhovni razgovor. I drugima preporuča ispovijed kao sredstvo za napredak u duhovnom životu: »Tko spomene reformu unutarnjeg života pomoću svete Pričesti mora da se nehotice sjeti i svete ispovijedi. Ovo su dva sakramenta stalne i uspješne reforme nutarnjega života svakoga katolika. S tim je u svezi izbor stalnog ispovjednika. Bog naime hoće da vodi ljude pomoću ljudi. Ispovjednik naime dobiva od Boga posebne milosti da nam pokaže volju Božju. On će nas uputiti, koje mane da izbjegavamo i u kojim krepostima da se vježbamo.«³⁴ Iz njegovih odluka vidi se da je Ivan veoma ozbiljno provodio asketski život koji se sastojao u mnogim pokorničkim vježbama, spavanju na tvrdom, postovima itd. Čak ga je i ispovjednik bio upozorio da ublaži svoj strogi način života koji mu je možda mogao škoditi zdravlju što je on i poslušao.

32 Dušan Žanko, »Duša dr. Ivana Merza«, *Život*, br. 5., 1938., 270–271.

33 Ivan Merz, *Put k suncu*, Zagreb 1978., str. 38–49.

34 Ivan Merz, »Unutarnja snaga kongregacije«, *Katolički list*, br. 51., 1923., str. 618–619.

Za napredak u duhovnom životu Ivan je čitao mnoge duhovne knjige, kako to i sam priznaje u već spomenutoj anketi, i to je i nastavio sve do svoje smrti. Štoviše, priznaje kako mu jedino klasična djela bogoslovske (asketske) književnosti daju solidne upute za duhovni život.³⁵

8. *Susret s patnjom i križem.* Solidnost nečije vjere najbolje se očituje u susretu s patnjom, a nje u Merzovu životu nije manjkalo, kako na duševnom tako i na fizičkom planu. Dapače već od najranije mladosti bila je prisutna u njegovu životu. Susret s patnjom svake vrste u Prvom svjetskom ratu potpuno je pročistio njegov svjetonazor i usmjerio njegov životni put prema Bogu. Pri kraju rata pisao je svome ocu ovo: »Zahvalan sam Bogu što sam sudjelovao u ratu, jer me je rat naučio mnogomu što ne bih nikada inače spoznao. Želim živo da opet postanem slobodan i da uskladim svoj život prema onome što sam spoznao da je pravo.«³⁶ U mnogim drugim Merzovim tekstovima nailazimo na takva razmišljanja o vrijednosti patnje i boli. Značajno je u tome smislu poznato pismo što ga je Ivan uputio bolesnom prijatelju Draganu Maroševiću o vrijednosti trpljenja i njegova prikazanja za druge. U tome Ivanovu pismu čitamo: »Znam da je teško trpjeti, ali neki ljudi imaju poziv trpljenja. Mi smo tijelo Kristovo, to su na njemu uloge podijeljene. (...) Jesi li ikada na to pomišljao da ti trpiš za naš pokret? Jesi li svoje muke prikazao Gospodinu Kristu za pokret? Katolicizam se neće širiti u nas ako ne bude bilo Radnika, Molitelja i Patnika. To je jedan zakon u širenju Kraljevstva Božjega na zemlji. (...) Zadnji tip je svakako vrhunac, imitacija potpune Spasiteljeve Žrtve na Križu.«³⁷

Ovo što je Merz u tome pismu napisao potvrdio je svojim osobnim primjerom. Na koncu života, kad je osjetio da Bog od njega traži da mlad umre, prihvatio je tu žrtvu iz Božjih ruku i prikazao ju je za mladež s kojom je radio u Hrvatskom orlovskom savezu. O tome nam je izravno svjedočanstvo dao Ivanov ispovjednik i duhovni vođa o. Josip Vrbanek u svojoj biografiji o Ivanu Merzu.³⁸ Koliko je ta žrtva njegova života donijela ploda, pokazale su poslije godine kada su tisuće i tisuće mladih hrvatskih vjernika uzele Ivana Merza za primjer i slijedile ga u Križarskoj organizaciji.

2. Ivan Merz – odgojitelj za vjeru

Prikaz o Merzu kao odgojitelju za vjeru podijelit ćemo u tri dijela: ciljevi, sadržaji i metode. Ovdje se ograničujem samo na njegov odgojni rad u katoličkim organizacijama, u prvom redu u Hrvatskom orlovskom savezu kojemu je bio suosnivač, i potom tajnik i glavni idejni vođa.

35 Božidar Nagy, *Borac s bijelih planina – Ivan Merz*, Zagreb 1971., str. 271.

36 Ivan Merz, »Pismo ocu, 23. kolovoza 1917.«, *Put k suncu*, Zagreb 1993., str. 76.

37 Ivan Merz, *Put k suncu*, Zagreb 1978., str.91.

38 Josip Vrbanek, *Vitez Kristov Ivan Merz*, Zagreb 1943., str. 149–153.

2.1. Ciljevi vjersko–odgojnog rada u Ivana Merza

Apostolska djelatnost Ivana Merza nije se odvijala nekontrolirano, bez nekoga plana. Imao je sasvim jasan cilj prema kojemu je bio usmjeren cijeli rad. Već u geslu koje je na početku dao orlovstvu vidi se njegov program koji je sadržan u tri riječi: *Žrtva, Euharistija, Apostolat*. Iz mnogih mjesta gdje Ivan govori o ciljevima svoga apostolata može se odrediti jedan konačni cilj i tri posredna cilja prema kojima teži njegova odgojna aktivnost.

Konačni cilj Merzova odgojnog rada su nadnaravne i eshatološke vrijednosti kršćanske vjere koje izražava na razne načine. »Orlovska organizacija ima zadaću da uništava grijeh. Ako se ne postigne da članovi budu bez smrtnoga grijeha, sva je organizacija besmislena, jer čemu čovjeku sav svijet, ako gubi onaj cilj radi kojega je stvoren.«³⁹

U pismu jednom svećeniku Ivan ističe kako orlovstvo posjeduje najbolja sredstva da bi ostvarilo zadaću svake katoličke organizacije, a taj je da »ujedini na zemlji što veći mogući broj ljudi sa Isusom Euharistijskim, kako bi u što većem broju mogli s njime uskrsnuti i biti s njime nedjeljivo ujedinjeni kroz vjekove.«⁴⁰ Da bi se došlo do toga konačnoga nadnaravnog cilja, Merz ima tri etape, posredna cilja.

Crkveno usmjerenje odgojnog i apostolskog rada. Pod cijenom mnogih žrtava Ivan je uspio zadržati ovo crkveno usmjerenje orlovstva što se produžilo i u susljednim naraštajima. Prvi odlučan korak u tome smislu bila je Ivanova redakcija orlovskog priručnika *Zlatne knjige* u koju je unio, za razliku od slovenskog izdanja, brojna mjesta glede povezanosti orlova s Crkvom, i njihove vjernosti i odanosti prema crkvenim pastirima.

Ljudska i kršćanska zrelost. Orlovstvo kao takvo već se predstavilo kao odgojni pokret sa specijalnim naglaskom na fizičkom odgoju mladih. Međutim Ivanovim nastojanjem *Zlatna knjiga* zadobila je još jedan dodatni oblik moralnog i crkvenog odgoja. Ivan usmjeruje mladog čovjeka prema kršćanskoj zrelosti.

Apostolski angažman. Treći posredni cilj kojemu teži Ivanov odgojni rad bio je učiniti od Hrvatskog orlovskog saveza apostolsku organizaciju, ali prema načelima Katoličke akcije. Bio je neumoran u tim svojim nastojanjima i u tome je postigao značajne uspjehe.

Ta četiri cilja, onaj konačni i tri podređena, posredna, uvijek su u međuovisnosti, i povezani sa sadržajima koje je razvijao kao i metodama koje je primjenjivao. Sve to predstavlja jedno organsko jedinstvo, jednu dobro strukturiranu cjelinu, i teoretsku i praktičnu, njegova vjersko odgojnog rada koji je, kako je poznato, donio mnogo ploda u praksi što je bila potvrda vrijednosti njegovih odgojnih načela.

39 Božidar Nagy, *Borac s bijelih planina – Ivan Merz*, Zagreb 1971., str. 248.

40 Ivan Merz, *Pismo svećeniku*, 26. travnja 1926., Arhiv, F 24/1.

2.2. Sadržaji u Merzovom odgojnom radu

Drugi oblik njegova odgojnog rada su sadržaji kojima se služio za postignuće odgojnih ciljeva. Sadržaje njegova rada možemo podijeliti u dva velika područja: teološko–eklezijalni i oni s područja kršćanskog morala.

2.2.1. Teološko–eklezijalni sadržaji

Krist Spasitelj u Euharistiji. Jedinstvo s Kristom po Euharistiji nije bilo samo jedan od posrednih ciljeva Ivanova apostolskog rada, nego je bilo također i predmet njegove kateheze. »Ako Orlovstvo hoće ostati na pravoj liniji i biti ispravan pokret u velikom sklopu svih mogućih pokreta u krilu svete Crkve, mora biti pokretom papinskim. Euharistija i Papa trebaju biti korijen, vrelo i počelo Orlovstva. Euharistiju i Papu valja dati našem narodu.«⁴¹

Crkva. Njegovo iskustvo i doživljaj Crkve bio je povlašten sadržaj njegove kateheze, odnosno vjerskog odgoja. Dr. Kniewald piše u svome životopisu o Ivanu Merzu: »Njegova misao o Crkvi kao duhovnoj zajednici svih pravovjernih s jednim Učiteljem na čelu, Kristovim namjesnikom, sv. Ocem papom, nije bila samo sanja njegove duše, nego je Crkva objektivna realnost, koja je poprimila život u njegovoj velikoj duši i koju je on htio ostvariti u dušama svih hrvatskih katolika, realno i praktički.«⁴²

Liturgija. Znademo koliko je i što je Merzu značila liturgija. Potpuno uvjeren, iz osobnog iskustva, da liturgija ima neizostavnu vrijednost za duhovni život pojedinca on ju je učinio ishodištem svoga odgojnog rada. Spomenimo ovdje samo kao ilustraciju niz članaka što ih je objavio u *Posestrimstvu*, časopisu za žensku mladež od g. 1922. do 1925. To predstavlja jedan cijeli mali katehetski tečaj liturgije za čitateljice toga lista.

Marija. Osobno iskustvo pobožnosti prema Majci Božjoj Merz je napose doživio s pobožnošću prema Gospi Lurdskej. Gospi Lurdskej posvetio je svoja brojna predavanja, članke i jednu brošuru i to napose pod apologetskim vidikom ukoliko fenomen Lurda potvrđuje istinitost katoličke vjere.

Crkveni dokumenti. Osim što su bili objekt njegova osobnog čitanja i studija, ti su dokumenti bili povlašteni predmet njegove kateheze, bilo pisane ili usmene. Mnogi njegovi članci, napose oni objavljeni tijekom Svete godine 1925. u rubrici *Vječni Rim* u časopisu *Za vjeru i dom* ili su izravan komentar crkvenih dokumenata i papinskih enciklika, ili su puni njihovih citata.

2.2.2. Sadržaji područja kršćanskog morala

Sljedeće široko polje Ivanova djelovanja u vjerskom odgoju odnosilo se na obranu i primjenu načela kršćanskog morala, napose unutar orlovske organizacije. Bio je to sastavni dio Merzovog apostolata i činilo je sadržaj brojnih

41 Ivan Merz, »Orlovi u Rimu«, *Katolički tjednik*, br. 13., 1925., str. 5–6.

42 Dragutin Kniewald, *Dr. Ivan Merz – Život i djelovanje*, Zagreb, 1932., str. 169.

njegovih članaka. Nitko poput njega nije se za njegova vremena tako ozbiljno suočio s kompleksnošću suvremenog života na moralnom području. O tom svjedoče njegove knjižice *Ti i ona*, *Katolici i novi plesovi*, njegova pisma mladim prijateljima u *Orlovskoj straži* i mnogi njegovi članci s područja kršćanskog morala. I premda je i sam bio mlad, što se veli bez iskustva, ipak je o svim tim pitanjima tako zrelo sudio i nastupao s tolikom mudrošću da je među orlovima i orlicama bio neke vrste autoritet u suvremenim ćudorednim pitanjima. Slijedi detaljniji prikaz sadržaja s područja kršćanskog morala.

U svome članku *Smjernice za obnovu kršćanskih ćudorednih običaja* Ivan Merz objavljuje pravi mozaik raznih smjernica crkvenog učiteljstva o svim moralnim problemima tadašnjeg vremena: koedukacija, kontrola mladih od strane roditelja, zabava, kazališne priredbe, alkoholizam, aktivnost žene u javnom životu, žensko odijevanje, plesovi, glazba i pjevanje, kupanje, katolička tjelovježba, kino i kazalište, štetnost »žute« štampe.

Drugo veliko područje na kojem se Ivan Merz zaustavio i posvetio poprilično truda i vremena bila je predbračna čistoća, ljubav, seksualnost, priprema mladih za brak, čuvanje čistoće prije braka.

Merz je dotaknuo i problem glazbe s moralnog područja. Napisao je jedan spis, zasad još u rukopisu pod nazivom *Glazba i katolicizam* u odnosu prema orlovstvu u kojem govori o glazbi općenito, a onda je primjenjuje na apostolat u orlovstvu.

Područje fizičkog odgoja. Budući da je orlovstvo prakticiralo tjelovježbu kao sastavni dio svoje aktivnosti, Merz je nastojao i to produhoviti, dati tjelovježbi duhovni smisao i vrijednost. U tu je svrhu napisao djelo koje je do danas ostalo u rukopisu, a naslovljeno je: *Ljudsko tijelo i tjelesni uzgoj u svjetlu Katoličke crkve*.

Ni politički život Merz nije ostavio nedirnut. Osim članaka na tom području Merz je napisao djelo, koje je također zasad još u rukopisu: *Načela katoličke političke akcije*.

Pravo rodoljublje. Posljednji članak što ga je Merz objavio izišao je nakon njegove smrti u Kalendaru Srca Isusova i Marijina za godinu 1929. pod naslovom *Prava ljubav k domovini*. Glavna poruka članka jest da bez vjere nema pravog rodoljublja.

Mnoge stranice svojih spisa, predavanja, razgovora i pouka Merz je posvetio ženskom pitanju, bilo da se radi o dostojanstvu žene, bilo o pozivu na apostolat, bilo da govori o posvećenom djevičanstvu, bilo o ulozi žene u društvu.

2.3. Metodologija u vjersko–odgojnom radu Ivana Merza

Iz svega rečenog mogu se već uočiti osnovni pravci metodologije koje je Ivan Merz slijedio u svome odgojnom radu. Crkva u svojoj mnogostrukoj realnosti za Ivana Merza nije bila samo jedan od ciljeva prema kojima je privodio mlade ljude, niti je bila samo sadržaj njegovih kateheza. On je potpuno

prihvatio metodologiju koju Crkva rabi da bi ostvarila svoju misiju vodeći ljude prema vječnom spasenju. Sva sredstva i metode koje Crkva upotrebljava i savjetuje, Ivan je prihvatio, dapače on ih obogaćuje svojim refleksijama i inicijativama, ali uvijek u skladu s crkvenim učenjem i metodama. Nabrojiti ćemo ukratko ona crkvena načela metodologije što ih je Ivan najprije u svome osobnom životu ostvarivao, a onda ih je provodio u svojem radu s mladima.

2.3.1. Formacija za apostolat

Duhovni život je za Merza temeljni uvjet svakog apostolata: »Temelj našega rada i uspjeha u našem apostolatu leži u nama samima, u našem odnosu k Isusu koji u nama treba živjeti.«⁴³

Duhovne vježbe. Sredstvo za usavršavanje duhovnog života bez sumnje jesu duhovne vježbe. Merz ih je sam obavljao, preporučivao i nastojao organizirati za orlovsku mladež.

Liturgija. Merz smatra liturgiju najizvrsnijim sredstvom vjerskog odgoja. U članku *Duhovna obnova po liturgiji* piše: »Na temelju Liturgije svaka se pojedina duša odgaja. Može se reći da je Liturgija pedagogija u pravom smislu riječi, jer pomoću nje vjernik proživljava u svojoj duši sve faze vječnog Kristova života.«⁴⁴

Katolička akcija. Načela Katoličke akcije na poseban su način ušla u Merzovu apostolsku metodologiju kao sastavni dio njegova rada, i to stoga što ju je papa pokrenuo i Crkva je svesrdno preporuča.

2.3.2. Konkretna metodološka načela za apostolat

Konkretna metodološka načela za apostolat jesu: izravni apostolat; važnost katoličkog tiska; razna pojedinačna načela kao, primjerice – razboritost, trpljenje, pedagogija primjera, ideje vodilje za školsku godinu u organizaciji, savjeti za čuvanje čistoće srca, pedagogija svakog susreta, i druga.

43 Ivan Merz, »Sticanje podmlatka«, *Luč*, br. 1–2., 1923., str. 14–16.

44 Ivan Merz, »Duhovna obnova po liturgiji«, *Luč*, br. 1., 1924., str. 11–17.

Zaključak

Uspjeh Merzova odgojnog rada nije bio u izvršnoj teoriji, niti u dosljednom primjenjivanju načela za koja je uvjeren da koriste odgajanicima. Njegov je uspjeh, u prvom redu, bio u njegovoj svetačkoj osobi koja je sva bila prožeta vjerom; on je sva ta načela već primjenjivao u svome osobnom životu. I odatle snaga njegova odgojnog rada. U njemu su mogli vidjeti ostvareno ono što je tražio od drugih. I zato se zapaža njegov utjecaj za života, ali još više nakon smrti.

Završavamo riječima Tona Smerdela: »Malo je ljudi, koji su djelom, pismom i riječju tako na mene djelovali i dnevno mi bili uzori u praktičnom radu u Katoličkoj akciji kao Ivan Merz. Priznajem da ga nikad nisam vidio, ali sam iz svakog rada, koji je on napisao osjetio snagu, jer je možda on bio jedini među nama koji je sve ono što je napisao, napisao u svetom zanosu i blistavom okrilju nerazjašnjene Milosti. To je bila njegova snaga, a i danas je. Zato je mogao djelovati na mladež i baš nju učiniti onom koja će braniti Boga.«⁴⁵

45 Ton Smerdel, »In gloriosam memoriam«, *Nedjelja*, 18. V. 1930.

Literatura

- Kniewald, Dragutin, *Dr. Ivan Merz – Život i djelovanje*, Zagreb 1932
- Merz, Ivan, »Duhovna obnova po liturgiji«, *Luč*, br. 1., 1924., str.11–17.
- Merz, Ivan, *Katolička akcija*, Šibenik 1927.
- Merz, Ivan, »Katolička internacionalna đaćka unija«, *Narodna politika*, br. 48., 1920., str. 2.
- Merz, Ivan, »Krist Kralj«, *Za vjeru i dom*, br. 8–9., 1943., str.3.
- Merz, Ivan, »Kršćanski društveni poredak«, *Orlovski vjesnik*, br.1–4., 1928.
- Merz, Ivan, »Liturgija i umjetnost«, *Život*, br. 6., 1924., 336.
- Merz, Ivan, *Nanjinovija čudesa u Lurdu*, Zagreb 1924.
- Merz, Ivan, »Novo doba«, *Luč*, br. 9–10., 1919., str. 210–214.
- Merz, Ivan, »Orlovi u Rimu«, *Katolički tjednik*, br. 13., 1925., str. 5–6.
- Merz, Ivan, *Put k suncu*, Zagreb 1978, ²1993.
- Merz, Ivan, »Sticanje podmlatka«, *Luč*, br. 1–2., 1923., str. 14–16.
- Merz, Ivan, »Što hoćemo«, *Zora–Luč*, br. 1., 1920., str. 4.
- Merz, Ivan, »Tajna Posvećenja, Liturgijski kutić«, *Posestrimstvo*, str. 8–9., 1924.
- Merz, Ivan, »U krilu svete liturgije«, *Hrvatska Prosvjeta*, br. 12., 1924., str. 510–518.
- Merz, Ivan, »Unutarnja snaga kongregacije«, *Katolički list*, br. 51., 1923., str. 618.
- Merz, Ivan, »Vječni Rim – Papa«, *Za vjeru i dom*, br. 12., 1924., 338–339.
- Nagy, Božidar, *Borac s bijelih planina – Ivan Merz*, Zagreb 1971.
- Smerdel, Ton, »In gloriosam memoriam«, *Nedjelja*, 18. V. 1930.
- Šeper, Franjo, »Ljubav prema Crkvi«, *Glasilo Postulature*, br. 2., 1924., str. 6.
- Vrbaneek, Josip, *Vitez Kristov Ivan Merz*, Zagreb 1943.
- Žanko, Dušan, »Duša dr. Ivana Merza«, *Život*, br. 5., 1938., str. 250.
- Žanko, Dušan, »Homo catholicus«, *Orlovska Misao*, br. 1., 1928./29., str. 97–98.

IVAN MERZ – A MAN OF FAITH AND A FAITH COUNSELOR

Božidar NAGY

Summary

Merz considered his Christian identity as a calling, as he clearly asserted himself: »The Catholic faith is my life calling«. His faith though was not some abstract belief in God, with the central figure of his faith being; Christ as a friend, Christ as in the Eucharist, Christ the King and Christ of the Church. Characteristics of Merz's faith was his; intensive relationship with the supernatural, his resoluteness, his all embracing nature, and his penetration of faith and life. His faith was expressed in all of these mentioned forms, which are recommended by the Church to all of its believers. As a faith counselor, Merz had clear supernatural objectives towards which he would lead those under his direction. The methods he used were only those which the Church itself uses and recommends in a Christian upbringing.